

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. gruodžio 5 d.*

„Įsisteigimo laisvė — SESV 49 straipsnis — Visuomenės sveikata — Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos parafarmacinių produktų parduotuvėse draudžiama prekiauti receptiniais vaistais, kurių kainą dengia pacientas“

Sujungtose bylose C-159/12–C-161/12

dėl *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Italija) 2012 m. vasario 29 d. ir 2012 m. kovo 15 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2012 m. balandžio 2 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Alessandra Venturini

prieš

ASL Varese,

Ministero della Salute,

Regione Lombardia,

Comune di Saronno,

Agenzia Italiana del Farmaco (AIFA) (C-159/12)

ir

Maria Rosa Gramegna

prieš

ASL Lodi,

Ministero della Salute,

Regione Lombardia,

Comune di Sant'Angelo Lodigiano,

Agenzia Italiana del Farmaco (AIFA) (C-160/12),

ir

* Processo kalba: italų.

Anna Muzzio

prieš

ASL Pavia,

Ministero della Salute,

Regione Lombardia,

Comune di Bereguardo,

Agenzia Italiana del Farmaco (AIFA)(C-161/12),

dalyvaujant

Federfarma – Federazione Nazionale Unitaria dei Titolari di Farmacia Italiani
(C-159/12–C-161/12),

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, ketvirtosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, teisėjai M. Safjan, J. Malenovský (pranešėjas) ir A. Prechal,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. gegužės 15 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- A. Venturini, M. R. Gramegna ir A. Muzzio, atstovaujamų advokatų R. Cafari Panico, T. Ugoccioni ir J. F. Brigandí,
- *Federfarma – Federazione Nazionale Unitaria dei Titolari di Farmacia Italiani*, atstovaujamos advokatų M. Luciani, F. Rigano, G. M. Roberti ir I. Perego,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* F. Urbani Neri,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. García-Valdecasas Dorrego ir S. Centeno Huerta,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir A. P. Antunes,
- Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir I. V. Rogalski,

susipažinęs su 2013 m. rugsėjo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su SESV 49 straipsnio išaiškinimu.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant ginčus tarp trijų reikiamą kvalifikaciją turinčių vaistininčių A. Venturini (byla C-159/12), M. R. Gramegna (byla C-160/12) ir A. Muzzio (byla C-161/12), kurios priklauso Milano farmacininkų profesinei asociacijai ir yra komercinių bendrovių (toliau – parafarmacinių produktų parduotuvės) savininkės, ir *Aziende Sanitarie Locali* (ASL) (vietos valstybinės sveikatos priežiūros įstaigos), t. y. Varezės ASL (byla C-159/12), Lodžio ASL (byla C-160/12) ir Pavijos ASL (byla C-161/12), *Ministero della Salute* (Sveikatos ministerija), *Regione Lombardia* (Lombardijos regionas), *Comune di Saronno* (Saronno komuna) (byla C-159/12), *Comune di Sant'Angelo Lodigiano* (Sant Andželo Lodidžano komuna) (byla C-160/12), *Comune di Bereguardo* (Beregvardo komuna) (byla C-161/12) ir *Agenzia Italiana del Farmaco* (AIFA) (Italijos vaistų agentūra) dėl parafarmacinių produktų parduotuvėms nustatyto draudimo prekiauti receptiniais vaistais, kurių nekompensuoja *Servizio sanitario nazionale* (SSN) (Nacionalinė sveikatos tarnyba) ir kurių visas įsigijimo išlaidas padengia pirkėjas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, p. 22) 26 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinta:

„Ši direktyva nederina visų reikalavimų, susijusių su galimybe užsiimti farmacijos veikla ir jos vykdymu. Visų pirma vaistinių geografinis pasiskirstymas ir ruošiamų vaistų monopolis turėtų išlikti valstybių narių reguliuojamas dalykas. Ši direktyva nekeičia valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, draudžiančių įmonėms užsiimti tam tikra farmacine veikla arba nustatančių tam tikras užsiėmimo ta veikla sąlygas.“

Italijos teisė

- 4 1913 m. gegužės 22 d. Įstatymu Nr. 468 farmacinės paslaugos buvo priskirtos prie „esminės valstybės veiklos“, kurią vykdyti gali tik savivaldybių vaistinės arba vyriausybės išduotą koncesiją turinčios privačios vaistinės.
- 5 Siekiant užtikrinti tinkamą vaistinių išsidėstymą visoje nacionalinėje teritorijoje ir išvengti rizikos, kad jos bus sutelktos tik komerciniu atžvilgiu patraukliausiose vietovėse, buvo įgyvendinta pasiūlos ribojimo administracinė priemonė, pavadinta „pianta organica“ (toliau – išdėstymo planas), pagal kurią šios vaistinės išdėstytos teritorijoje neviršijant maksimalaus skaičiaus, laikomo tinkamu atitinkamų asmenų poreikiams tenkinti, siekiant kiekvienai jų užtikrinti rinkos dalį ir patenkinti vaistų poreikį visoje nacionalinėje teritorijoje.
- 6 Vėlesniuose teisės aktuose iš esmės buvo pakartotas šis modelis.

- 7 Taigi pagal 1968 m. balandžio 2 d. Įstatymo Nr. 475 dėl taisyklių, susijusių su farmacinėmis paslaugomis (*legge n. 475 – Norme concernenti il servizio farmaceutico*; GURI, Nr. 107, 1968 m. balandžio 27 d., p. 2638), iš dalies pakeisto 1991 m. lapkričio 8 d. Įstatymu Nr. 362 dėl farmacijos sektoriaus restruktūrizavimo taisyklių (*legge n. 362 – Norme di riordino del settore farmaceutico*; GURI, Nr. 269, 1991 m. lapkričio 16 d., p. 3), 1 straipsnio 1, 2 ir 7 dalis:

„1. Leidimą atidaryti ir eksploatuoti vaistinę suteikia už atitinkamą teritoriją atsakinga vietos valdžios institucija.

2. Nustatytas leidimų, kurie gali būti suteikti kiekvienoje komunoje, skaičius: komunose, kuriose gyvena iki 12 500 gyventojų, 5 000 gyventojų turi tekti viena vaistinė, o kitose komunose – viena vaistinė 4 000 gyventojų.

<...>

7. Kiekviena nauja vaistinė turi būti nutolusi nuo kitų vaistinių ne mažesniu nei 200 metrų atstumu ir bet kuriuo atveju taip, kad tenkintų tos teritorijos gyventojų poreikius.“

- 8 Pagal 1934 m. liepos 27 d. Karaliaus dekreto Nr. 1265 122 straipsnį prekiauti vaistais leidžiama tik vaistinėms.
- 9 Vėliau 1993 m. gruodžio 24 d. Įstatyme Nr. 537 nustatyta nauja klasifikacija remiantis tokiomis kategorijomis, t. y. A kategorija – pagrindiniai vaistai ir vaistai chroniškoms ligoms gydyti, B kategorija – į A kategoriją nepatenkantys vaistai, kurie svarbūs terapijai, ir C kategorija – vaistai, nepatenkantys į A ar B kategoriją. Pagal 1993 m. gruodžio 24 d. Įstatymo Nr. 537 8 straipsnio 14 dalį visas A ir B kategorijų vaistų įsigijimo išlaidas kompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba, o visas C kategorijos vaistų įsigijimo išlaidas turi padengti klientas.
- 10 Paskui 2000 m. gruodžio 23 d. Įstatymo Nr. 388 85 straipsnio 1 dalimi panaikinta B kategorija, o 2004 m. gruodžio 30 d. Įstatymo Nr. 311 1 straipsniu nustatyta nauja vaistų kategorija – *C-bis*, apimanti vaistus, kuriems įsigyti nereikia recepto ir kuriuos, kitaip nei kitų kategorijų vaistus, galima viešai reklamuoti. Kaip ir C kategorijos vaistų atveju, *C-bis* kategorijos vaistų įsigijimo išlaidas turi padengti klientai.
- 11 2006 m. liepos 4 d. Dekrete įstatyme Nr. 223, kuris 2006 m. rugpjūčio 4 d. Įstatymu Nr. 248 pertvarkytas į įstatymą, leista atidaryti parafarmacinių produktų parduotuves, kuriose jų savininkams leidžiama prekiauti *C-bis* kategorijos vaistais. Vėliau 2011 m. gruodžio 6 d. Dekretu įstatymu Nr. 201, kuris 2011 m. gruodžio 22 d. Įstatymu Nr. 214 pertvarkytas į įstatymą, dar labiau padidintas vaistų, kuriais galima prekiauti parafarmacinių produktų parduotuvėse, skaičius, ir dabar šiose parduotuvėse pirkėjai gali įsigyti kai kurių C kategorijos vaistų, kuriems įsigyti gydytojo receptas nebūtinai.

Pagrindinės bylos ir prejudicinis klausimas

- 12 Kiekviena ieškovė pagrindinėje byloje kompetentingoms ASL ir atitinkamoms savivaldybėms, *Ministero della Salute* ir *Agenzia Italiana del Farmaco* pateikė prašymus leisti platinti žmonėms skirtus receptinius vaistus, kurių visas įsigijimo išlaidas padengia klientas, taip pat receptinius veterinarinius vaistus, kurių visas įsigijimo išlaidas irgi padengia klientas.
- 13 2011 m. rugpjūčio 17 d. kompetentingos ASL atmetė ieškovių pagrindinėse bylose prašymus, motyvuodamos tuo, kad pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus tokiais vaistais galima prekiauti tik vaistinėse. Minėtus prašymus 2011 m. rugpjūčio 16 ir 18 d. atmetė ir *Ministero della Salute*.

- 14 Ieškovės pagrindinėse bylose šiuos sprendimus apskundė *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas) ir teigė, kad teisės aktai, kuriais šie sprendimai pagrįsti, prieštarauja Sąjungos teisei tiek, kiek juose numatyta, jog parafarmacinių produktų parduotuvėse draudžiama prekiauti C kategorijos receptiniais vaistais, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba.
- 15 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą, kuris vienodai suformuluotas bylose C-159/12–C-161/12:
- „Ar įsisteigimo laisvės, nediskriminavimo ir konkurencijos apsaugos principais, kurie numatyti SESV 49 ir paskesniuose straipsniuose, draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos reikiama kvalifikaciją turinčiam ir atitinkamai profesinei asociacijai priklausančiam vaistininkui, tačiau neturinčiam į išdėstymo planą įtrauktos vaistinės, neleidžiama jo turimoje parafarmacinių produktų parduotuvėje užsiimti ir vaistų, kurie išduodami pateikiant „ricetta bianca“ (baltos spalvos receptas), t. y. kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas padengia pirkėjas, mažmeniniu platinimu, taip pat šiame sektoriuje nustatomas draudimas prekiauti tam tikrų kategorijų farmaciniais produktais ir apriojamas komercinių bendrovių, kurios gali būti įsteigtos nacionalinėje teritorijoje, skaičius?“
- 16 2012 m. balandžio 27 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-159/12–C-161/12 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl prejudicinio klausimo

Pirminės pastabos

- 17 Reikia nurodyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausime kalba ne tik apie įsisteigimo laisvę, bet ir apie nediskriminavimo principą, taip pat apie konkurencijos apsaugą.
- 18 Šiuo klausimu, pirma, dėl nediskriminavimo principo reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką šis principas savarankiškai taikomas tik tose Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse, kurioms ESV sutartyje nenumatyta specialių nediskriminavimo taisyklių. Nediskriminavimo principas įsisteigimo teisės srityje buvo įgyvendintas SESV 49 straipsniu (žr., be kita ko, 1996 m. vasario 29 d. Sprendimo *Skanavi ir Chryssanthakopoulos*, C-193/94, Rink. p. I-929, 20 ir 21 punktus; 2000 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Baars*, C-251/98, Rink. p. I-2787, 23 ir 24 punktus bei 2010 m. kovo 11 d. Sprendimo *Attanasio Group*, C-384/08, Rink. p. I-2055, 37 punktą).
- 19 Todėl šioje byloje į nediskriminavimo principą reikia atsižvelgti paisant SESV 49 straipsnio.
- 20 Antra, reikia priminti, jog siekiant pateikti tokį Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas nacionaliniam teismui, būtina, kad šis nacionalinis teismas apibrėžtų pateikiamų klausimų faktines aplinkybes ir pagrindines teisinės nuostatas arba bent paaiškintų šį klausimą pagrindžiančias faktines prielaidas. Šie reikalavimai ypač taikytini konkurencijos srityje, kuriai būdingos sudėtingos teisinės ir faktinės situacijos (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Attanasio Group* 32 punktą ir 2012 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Duomo Gpa ir kt.*, C-357/10–C-359/10, 22 punktą).
- 21 Tačiau šiuo atveju prašymuose priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui nenurodomos faktinės ir teisinės aplinkybės, kurios jam leistų nustatyti sąlygas, kuriomis tokios valstybės priemonės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, galėtų būti susijusios su konkurencija

reglamentuojančiomis Sutarties nuostatomis. Konkrečiai kalbant, šiuose prašymuose nėra jokios nuorodos dėl konkrečių konkurencijos taisyklių, kurias prašoma išaiškinti, ir nepateikiamas joks paaiškinimas dėl ryšio, kuris juose nustatytas tarp šių taisyklių ir pagrindinių bylų arba jų dalyko.

- 22 Šiomis aplinkybėmis pateikto klausimo nereikia vertinti atsižvelgiant į konkurencijos apsaugą.
- 23 Atsižvelgiant į visus nurodytus motyvus matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą reikia suprasti taip, kad iš esmės juo siekiama sužinoti, ar SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiami teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėse bylose, pagal kuriuos reikiama kvalifikaciją turinčiam ir profesinei asociacijai priklausančiam vaistininkui, tačiau neturinčiam į išdėstymo planą įtrauktos vaistinės, neleidžiama jo turimoje parafarmacinių produktų parduotuvėje užsiimti ir receptinių vaistų, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas padengia pirkėjas, mažmeniniu platinimu.

Dėl priimtinumų

- 24 *Federfarma – Federazione Nazionale Unitaria dei Titolari di Farmacia Italiani* ginčija tai, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą priimtinas, remdamasi tuo, kad pagrindinėse bylose nėra tarpvalstybinio elemento. Jos teigimu, ši byla iš esmės identiška byloms, kuriose buvo priimtas 2010 m. liepos 1 d. Sprendimas *Sbarigia* (C-393/08, Rink. p. I-6337), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, jog įsisteigimo teisės įgyvendinimas buvo akivaizdžiai nesusijęs su byla, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą atmetė kaip nepriimtina.
- 25 Šiuo atžvilgiu remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, nors tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėse bylose, taikytini neišskiriant Italijos piliečių ir kitų valstybių narių piliečių, pagal bendrą taisyklę gali būti priskiriami prie nuostatų, susijusių su Sutartyje garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis, tik jeigu jie taikytini situacijoms, susijusioms su valstybių narių tarpusavio prekyba, neatmestina, kad kitose valstybėse narėse nei Italijos Respublika įsisteigę piliečiai buvo ar yra suinteresuoti eksploatuoti parafarmacinių produktų parduotuves šioje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 1 d. Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez*, C-570/07 ir C-571/07, Rink. p. I-4629, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 26 Taigi, nors iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą, žinoma, matyti, kad ieškovės pagrindinėse bylose yra Italijos pilietės ir kad pagrindinių bylų elementai susiję su įvykiais vienoje valstybėje narėje, vis dėlto pagrindinėse bylose nagrinėjami teisės aktai gali sukelti pasekmių, apimančių ne tik šią valstybę narę.
- 27 Be to, pagrindinės bylos skiriasi nuo bylos, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Sbarigia*; joje buvo nagrinėjamas klausimas dėl sprendimo konkrečią vaistinę atleisti nuo pareigos laikytis darbo valandų, todėl toje byloje nebuvo duomenų, kaip šiuo sprendimu galėjo būti paveikti ūkio subjektai iš kitų valstybių narių.
- 28 Be to, net visiškai vidaus situacijoje, kaip antai nagrinėjamoje pagrindinėse bylose, kai visos aplinkybės susijusios tik su viena valstybe nare, atsakymas vis dėlto gali būti naudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, ypač jei pagal nacionalinę teisę jis turi užtikrinti tokias pačias savo piliečio teises, kokios pagal Sąjungos teisę kiltų kitos valstybės narės piliečiui tokioje pačioje situacijoje (žr. minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 29 Tokiomis aplinkybėmis prašymus priimti prejudicinį sprendimą reikia pripažinti priimtinais.

Dėl esmės

Dėl įsisteigimo laisvės apribojimo buvimo

- 30 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką bet kokia nacionalinė priemonė, kuri, nors ir taikoma nediskriminuojant dėl pilietybės, gali Europos Sąjungos piliečiams sudaryti kliūčių pasinaudoti Sutarties garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų, yra apribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 49 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2004 m. spalio 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-299/02, Rink. p. I-9761, 15 punktą ir 2005 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-140/03, Rink. p. I-3177, 27 punktą).
- 31 Kaip matyti iš nurodytų nacionalinės teisės aktų, Italijoje norintis įsisteigti vaistininkas turi galimybę pasirinkti arba, pirma, prašyti išankstinio leidimo tapti vaistinės savininku ir galbūt gauti tokį leidimą, arba, antra, įsteigti parafarmacinių produktų parduotuvę ir tokiu atveju jam tokio leidimo reikalavimas nebūtų taikomas.
- 32 Dėl pirmojo pasirinkimo Teisingumo Teismas jau yra priminęs, kad išankstinio leidimo reikalavimas iš principo yra įsisteigimo laisvės apribojimas, kaip jis suprantamas pagal SESV 49 straipsnį (žr. 2010 m. gruodžio 17 d. Nutarties *Polisseni*, C-217/09, 16 punktą ir 2011 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties *Grisoli*, C-315/08, 23 punktą).
- 33 Tačiau pagrindinėse bylose taikomas antrasis pasirinkimas. Šiuo klausimu reikia patikrinti, ar nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos vaistininkui, kitos valstybės narės piliečiui, kuris turi parafarmacinių produktų parduotuvę, neleidžiama prekiauti ir receptiniais vaistais, be kita ko, tais, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas dengia pirkėjas, yra įsisteigimo laisvės apribojimas.
- 34 Taigi reikia konstatuoti: kadangi, kitaip nei vaistinės savininkas, parafarmacinių produktų parduotuvės savininkas negali prekiauti minėtos kategorijos vaistais, jis Italijoje pašalinamas iš kai kurių vaistų rinkos dalių, todėl iš jų negauna ekonominės naudos.
- 35 Šitaip tokie nacionalinės teisės aktai gali kliudyti vaistininkui, kitos valstybės narės piliečiui, ketinančiam Italijos teritorijoje eksploatuoti parafarmacinių produktų parduotuvę, šioje teritorijoje įsisteigti arba padaryti įsisteigimą mažiau patrauklų.
- 36 Tad tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėse bylose, yra įsisteigimo laisvės apribojimas, kaip jis suprantamas pagal SESV 49 straipsnį.

Dėl įsisteigimo laisvės apribojimo pateisinimo

- 37 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką įsisteigimo laisvės apribojimai, kurie taikomi nediskriminuojant dėl pilietybės, gali būti pateisinami privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais su sąlyga, kad jie tinkami siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (2009 m. kovo 10 d. Sprendimo *Hartlauer*, C-169/07, Rink. p. I-1721, 44 punktą ir 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.*, C-171/07 ir C-172/07, Rink. p. I-4171, 25 punktą).
- 38 Pagrindinėse bylose pirmiausia reikia konstatuoti, kad nagrinėjami nacionalinės teisės aktai taikomi nediskriminuojant dėl pilietybės.
- 39 Antra, kalbant apie iš tiesų šiais teisės aktais siekiamų tikslų, kuriais galima pateisinti įsisteigimo laisvės apribojimus, nustatymą, reikia pabrėžti, jog nagrinėjant bylą, dėl kurios į Teisingumo Teismą kreiptasi pagal SESV 267 straipsnį, šių tikslų nustatymas priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą

pateikusio teismo kompetencijai (šiuo klausimu žr. 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Dickinger ir Ömer*, C-347/09, Rink. p. I-8185, 51 punktą ir 2013 m. sausio 24 d. Sprendimo *Stanleybet International ir kt.*, C-186/11 ir C-209/11, 26 punktą).

- 40 Kaip matyti iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą, laikoma, kad pagrindinėse bylose nagrinėjama teisės aktais siekiama užtikrinti tinkamą ir kokybišką gyventojų aprūpinimą vaistais, ir šis tikslas priskirtinas prie bendresnio tikslo – apsaugoti visuomenės sveikatą.
- 41 Taigi iš SESV 52 straipsnio 1 dalies matyti, kad visuomenės sveikatos apsauga gali pateisinti įsisteigimo laisvės apribojimus. Šio tikslo svarbą patvirtina SESV 168 straipsnio 1 dalis ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 35 straipsnis, pagal kuriuos, be kita ko, žmonių sveikatos aukšto lygio apsauga užtikrinama nustatant ir įgyvendinant visas Sąjungos politikos ir veiklos kryptis (žr. minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 63 ir 65 punktus).
- 42 Be to, konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas nusprendė, kad įsisteigimo laisvės apribojimai gali būti pateisinami tikslu užtikrinti tinkamą ir kokybišką gyventojų aprūpinimą vaistais (žr. minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 64 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 43 Vadinas, tikslas užtikrinti tokį aprūpinimą vaistais gali pateisinti tokius nacionalinės teisės aktus, kokie nagrinėjami pagrindinėse bylose.
- 44 Trečia, reikia išnagrinėti, ar tokie teisės aktai tinkami šiam tikslui užtikrinti.
- 45 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad vaistinių įsteigimui Italijos teritorijoje taikoma planavimo tvarka, pagal kurią, pirma, Italijoje įsteigtų vaistinių skaičius yra ribotas, nes jos yra tolygiai paskirstytos, ir, antra, norėdamas įsteigti naują vaistinę jos savininkas privalo gauti išankstinį leidimą.
- 46 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta tokia planavimo tvarka, iš esmės tinkami tikslui užtikrinti tinkamą ir kokybišką gyventojų aprūpinimą vaistais pasiekti (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 94 punktą ir minėtų nutarčių *Polissen* 25 punktą ir *Grisoli* 31 punktą).
- 47 Iš tiesų tokia tvarka gali būti būtina siekiant užpildyti galimybės pasinaudoti ambulatorine priežiūra spragas ir išvengti dvigubą darbą atliekančių struktūrų sukūrimo, kad sveikatos priežiūros paslaugų teikimas būtų pritaikytas gyventojų poreikiams visoje teritorijoje, atsižvelgiant į geografiškai izoliuotus ar kita prasme nepalankesnėje padėtyje esančius regionus (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Hartlauer* 52 punktą ir *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 70 punktą).
- 48 Kaip nurodė Teisingumo Teismas, nesant jokių teisės aktų, vaistinės galėtų koncentruotis vietovėse, kurios laikomos patraukliomis, o kitose, ne tokiose patraukliose, vietovėse galėtų būti nepakankamai vaistinių, galinčių užtikrinti tinkamas ir kokybiškas farmacines paslaugas (minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 73 punktas).
- 49 Šiomis aplinkybėmis valstybė narė gali nuspręsti, jog egzistuoja grėsmė, kad kai kuriose jos teritorijos dalyse gali trūkti vaistinių ir todėl nebus tinkamai ir kokybiškai aprūpinama vaistais, dėl to ji gali nustatyti vaistinių teritorinio planavimo tvarką (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 75 punktą).
- 50 Be to, reikia priminti, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose numatyta, jog platinti visus receptinius vaistus gali tik vaistinės.

- 51 Tačiau, jeigu būtų pritarta ieškovių pagrindinėse bylose pageidavimui leisti parafarmacinių produktų parduotuvėse prekiauti kai kuriais receptiniais vaistais, tai reikštų, jog šiais vaistais būtų galima prekiauti netaikant teritorinio planavimo reikalavimo. Vadinasi, suinteresuotieji asmenys galėtų įsisteigti ten, kur norėtų.
- 52 Taigi, negalima paneigti, kad dėl tokios galimybės parafarmacinių produktų parduotuvėse susikoncentruotų vietovėse, kurios laikomos duodančiomis daugiausia pelno, taigi patraukliausiomis, ir tose vietovėse kiltų vaistinių klientų mažėjimo grėsmė, dėl kurios šios prarastų didelę dalį pajamų, juo labiau kad vaistinėms taikomos tam tikros specifinės pareigos, susijusios su jų komercinės veiklos vykdymu.
- 53 Toks pajamų praradimas galėtų ne tik lemti paslaugų, kurias vaistinės teikia visuomenei, kokybės sumenkėjimą, bet tam tikrais atvejais net galutinį kai kurių vaistinių uždarymą, taigi kai kuriose teritorijos dalyse susidarytų vaistinių trūkumas, todėl nebūtų tinkamai ir kokybiškai aprūpinama vaistais.
- 54 Iš to, kas nurodyta, matyti, kad šio sprendimo 51 punkte nurodyta galimybė turėtų neigiamų pasekmių visos vaistinių planavimo sistemos veiksmingumui, taigi ir jos stabilumui.
- 55 Šiomis aplinkybėmis pagrindinėse bylose nagrinėjami teisės aktai, pagal kuriuos galimybė platinti receptinius vaistus, įskaitant tuos, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visą įsigijimo kainą dengia pirkėjas, suteikiama tik vaistinėms, kurių įsisteigimui taikoma planavimo tvarka, yra tinkami siekiant tikslo užtikrinti tinkamą ir kokybišką gyventojų aprūpinimą vaistais, todėl visuomenės sveikatos apsaugą.
- 56 Italijos vyriausybė baiminasi dėl to, kad nesant nacionalinės teisės aktų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėse bylose, būtų suvartojama pernelyg daug vaistų. Tačiau toks nerimas nėra pagrįstas.
- 57 Iš tiesų šiuo klausimu nėra svarbus įstaigų, prekiaujančių receptiniais vaistais, įskaitant tuos, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas dengia pirkėjas, skaičius. Kadangi vaistus gali skirti tik gydytojai, nei vaistinių, nei parafarmacinių produktų parduotuvių savininkai bet kuriuo atveju nedaro tiesioginės įtakos šių vaistų platinimo mastui, todėl negali prisidėti prie galimo pernelyg didelio jų vartojimo.
- 58 Ketvirta, lieka išnagrinėti, ar įsisteigimo laisvės apribojimas neviršija to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti, tai yra ar nėra mažiau ribojančių priemonių jam pasiekti.
- 59 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, vertinant proporcingumo principo laikymąsi visuomenės sveikatos srityje, reikia atsižvelgti į tai, kad valstybė narė gali nuspręsti, kokio lygio visuomenės sveikatos apsaugą ji ketina užtikrinti ir kaip šis lygis turi būti pasiektas. Kadangi šis lygis įvairiose valstybėse narėse gali skirtis, valstybėms narėms turi būti suteikta diskrecija (žr. 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-141/07, Rink. p. I-6935, 51 punktą; minėto Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* 19 punktą ir minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 44 punktą).
- 60 Be to, svarbu, kad kai yra abejonių dėl pavojaus žmonių sveikatai buvimo ar dydžio, valstybė narė gali imtis apsaugos priemonių nelaukdama, kol šio pavojaus realumas bus visiškai įrodytas. Konkrečiai kalbant, reikia nurodyti, jog valstybė narė gali imtis priemonių, kurios kuo labiau sumažintų pavojų sveikatai, įskaitant pavojų, kad gyventojai nebus tinkamai ir kokybiškai aprūpinti vaistais (žr. minėto Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* 30 punktą ir minėto Sprendimo *Blanco Pérez ir Chao Gómez* 74 punktą).

- 61 Pagal pagrindinėse bylose nagrinėjamus teisės aktus prekiauti receptiniais vaistais gali tik vaistinės. Taigi šios kategorijos vaistai, kuriuos pacientas nuolat vartoja kontroliuojamas gydytojo ir kurių poveikis sveikatai apskritai yra didelis, turi būti greitai, lengvai ir tinkamai prieinami.
- 62 Taigi šio sprendimo 53 punkte nurodyta grėsmė, susijusi su galimu vaistinių trūkumu, dėl kurio kai kuriose teritorijos dalyse nebūtų galima greitai ir paprastai gauti receptinių vaistų, yra didelė. Tai, kad priemonė, pagal kurią liberalizuojama vaistinių planavimo tvarka, apima tik receptinius vaistus, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas dengia pirkėjas, negali sumažinti tokios grėsmės masto.
- 63 Šiomis aplinkybėmis pagrindinėse bylose nagrinėjama valstybės narės įdiegta sistema, pagal kurią neleidžiama parafarmacinių produktų parduotuvėse prekiauti ir receptiniais vaistais, be kita ko, tais, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas dengia pirkėjas, atsižvelgiant į tai, kad ja iš esmės sumažinama šio sprendimo pirmesniame punkte nurodyta grėsmė, neviršija to, kas būtina tikslui užtikrinti tinkamą ir kokybišką gyventojų aprūpinimą vaistais pasiekti.
- 64 Be to, bylos medžiagoje nėra jokių duomenų, galinčių parodyti, kokia galėtų būti alternatyvi sistema, galinti taip pat veiksmingai sumažinti tokią grėsmę.
- 65 Iš nurodytų argumentų matyti, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamais teisės aktais įdiegta sistema yra pateisinama tikslu užtikrinti tinkamą ir kokybišką gyventojų aprūpinimą vaistais, yra tinkama užtikrinti, kad šis tikslas bus pasiektas, ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti.
- 66 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėse bylose, pagal kuriuos reikiama kvalifikaciją turinčiam ir profesinei asociacijai priklausančiam vaistininkui, tačiau neturinčiam į išdėstymo planą įtrauktos vaistinės, neleidžiama jo turimoje parafarmacinių produktų parduotuvėje užsiimti ir receptinių vaistų, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas padengia pirkėjas, mažmeniniu platinimu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 67 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėse bylose, pagal kuriuos reikiama kvalifikaciją turinčiam ir profesinei asociacijai priklausančiam vaistininkui, tačiau neturinčiam į išdėstymo planą įtrauktos vaistinės, neleidžiama jo turimoje parafarmacinių produktų parduotuvėje užsiimti ir receptinių vaistų, kurių nekompensuoja Nacionalinė sveikatos tarnyba ir kurių visas įsigijimo išlaidas padengia pirkėjas, mažmeniniu platinimu.

Parašai.